

a la vetlla de Cap d'Any.

Vigília és el mot d'aquest grup que penetrà més fonament en català i s'hi consolidà des de més antic, gràcies a la influència de les vigílies religioses 'vetlla', 'vigília': «devem puxalar N. S., ab pregs e ab oracions --- e ab almoines e ab oblacions e ab *vegílies* e ab romeries --- entró a N. S. ne prena mercè», *Hom.*, 4v8; «a penitència se covenen 3 coses: contricció --- confessió --- e satisfacció --- satisfacció cové que hom --- dó aflicció a son cors, de *vigílies*, oracions, aspres viandes ---», Lluïl (*Blanq.*, *NCl.* I, 273.20); «*vigílies* --- romeries ---», *Blanq.* II, 46.3; *Curial* III, 173.15; «--- fer pròmetença --- a St. Bertomeu que --- vindria a *vetllar* lo dia de la sua *vigília* dins --- la capella del --- sant», S. xv (*J. Flo.* 1895, 195). És sabut que avui *vigília* fa en el Princ. el paper que donen a *vespra* els val. (J. G. M., «El Camí», 14-IV-1934). En canvi en el Princ. avui és usual pertot, fins a l'extrem NO.: «la *beziña* de Sant Joan (Tor V. Ferrera).

En contrast amb el català, en les llengües veïnes és un llatínisme relativament tardà i força menys arrelat. En castellà ja n'hi ha algun cas des del *Cid*, però pocs fins al *Nebrixa* de 1495. En llengua d'oc, és almenys gascó: *biñla* «abstinence» a la Vall d'Aran, *beziño* Castillon de Coserans, *biñla* o *beziña* en algun parlar de l'Alt Comenge (*ALGc* IV, 1323). En francès en el sentit de 'vigília d'una festa' ja apareix de tant en tant des del S. XII, però quan Du Bellay va escriure «labours et *vigiles*» l'a. 1529, li ho van criticar molt com a neologisme abusiu (Laurent, *Rom.* LXV, 182).

Vigent [Lab. 1840], ll. *vigens*, -entis, part. actiu de *vigère* 'estar en vigor', de la mateixa arrel que *vigilare*; *vigència* [DFa., no encara *DOrt.*].

Vigor [S. XIII], ll. *vigor* id., derivat de *vigere*: «lo pastor lo grata de *vigor* / e lo porc se'n dóna sabor», *Set Savis*, v. 828; en l'*Art de Contemplació* del *Blanq.*, S. XIV, atribuït a Lluïl (*NCl.* III, 123.27). *Vigorós* [Muntaner]: «Un baixa-mà molt *vigorós*» (Casac. I, 52.5); *vigorosament* [Muntaner]: «lo --- Infant menà la guerra molt *vigorosament* e aspra contra lo rei de Múrcia, així que los sarraïns no sabien a què se'n prenguessen», § 15, Casac. I, 43.27; *vigorositat* [Lab.]. *Vigoria*: «Blanquerna, qui desirava anar en son viatge, pres *vigoria* en son coratge, e dix ---» (*Blanq.*, *NCl.* I, 85.11). I no manca en Lluïl algun altre mot d'aquest grup: «vagen, doncs, rey, emperador / ab gran *vigor*», «lo baró *vigorós*» (*Rims* II, 264; *Demostracions*, 156).

Vigoritzar [*DOrt.*, 1917]. *Vigoritzant*: en una carta històrica de Coromines a Macià, data 26-XI-1915, que donem extensament a *trastornar* (*TORNAR*), el felicitat per la seva ressonant retirada del Congrés espanyol perquè és un acte que «només pot produir conseqüències *vigoritzants*, siguin les que siguin»; *vigorització*. *Desvigoritzar*, -ador, -ació. *Envigorir*; *envigoriment*; *envigoridor*. *Avigorar* [freqüent en el *Ll. de Contempl.* lulllià; i *avigurar* en *Demostr.*, 173].

¹ Encara que els mss. P i A escriuen *velles*, és per l'assimilació *velles*. Alguns copistes i editors (Ri-

quer, 336) hi voldrien entendre *velles* 'ancianes', ço que torna la idea trivial i la redueix al nivell d'anècdota casolana, quan aquí el nostre moralista (amb sinceritat o sense, tant se val) vol ponderar un cas heroic com a típic de la dona, dient que tothom ho admet (aègar *velles* rondallaires fóra inoportú). El malentès ve de poc coneixement de la grafia ll=ll i també de la distracció del ms. P que se saltà la frase «per --- en» i «e». —² Amb el sufix d'abstracte -er, típic del ross. i oc., <-ERIUM, estudiat en els *Essais* d'AntThomas, i que ha proliferat en casos com *never* (*NEVAR*), *consirer*, *desirer* (III, 87a28-37, 86a41). —³ No importa, doncs, gaire aquest calc cast. de 1820. —⁴ La cita que s'hi dóna dels seus *Eiximplis* és errada i sembla mancar de tot fonament: allí (II, 77) hi ha el verb *vetlar* en el sentit de passar la nit en una església. Degué haver-hi confusió de cèdules.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *vetlar*, *vetlla*, +*vetller*, *vetllada*, +*vetlladament* adv., *vetlable*, *vetllador*, *vetllaire*, *vetllant*, *vetllantment*, *vetllatori*, *vetleria*, *desvetllar*, *desvetllar-se*, *desvetllat*, *esvetllar*, *desvetllament*, *desvetllador*, *revetllar*, *revetllosa*, *revetlla*, *revetler*, *revetlera*, *revetller*, *revetler*, *revetleret*, *revetlereta*, +*revaletjar*, *ravaleta*, *vigilar*, *vigilant*, *vigilantment*, *vigilància*, *vigilació*, *vigilatiu*, *vígil*, *pervigil*, *vijola*, *vigília*, *vegília*, *vigent*, *vigència*, *vigor*, *vigorós*, *vigorosament*, *vigorositat*, *vigoria*, *vigoritzar*, *vigoritzant*, *vigorització*, *desvigoritzar*, *desvigoritzador*, *desvigorització*, *envigorir*, *envigoriment*, *envigoridor*, *avigorar*.

Veto, V. *vedar* *Vetó*, V. *veta*

Vetònica o *Vetrònica* 'certa planta labiada', pres del ll. *vettonica* id., que segons Plini era derivat del nom dels *Vettones*, tribu hispànica: «Qui avia tel en los huls coga la *bretònega* ab aygua», Mtre. Joan, *Rec. val.* de 1466 (*BABL* VII, 332); *betònica* en decocció tocològica 1617, Agricultura del Prior, *DAG.* VIII, 2300. Per a d'altres formes hispàniques d'aquest nom, veg. *BETÓNICA* (*DCEC/DECH*).

Vetós, V. *veta* *Vets*, V. *vegada* i *veure* *Vetust*, *vetustat*, V. *vell*

VEU, en cat. arcaic *vou*, del ll. *vōx*, *vōcis*, id. □
1.ª doc.: *vou*, orígens; *veu*, ja sovint en mss. de Lluïl.

La forma *vou* degué ser bastant general encara en el S. XIII, en tot cas resta freqüent en els mss. d'obres d'aquesta època, a desgrat del fet natural que els copistes dels mss. de què disposem (generalment Ss. XIV i XV) canvien *vou* en *veu*. Tanmateix *vou* es troba encara sovint en Jaume I, Desclot, Lluïl, *VidesR* etc. «Déu --- al qual les mudes consiències responen e ca<1>lament se pensava, cor senes *vou* pensa parla» ('car sense *veu* el pensament parla'); «—Si eu són servent de Jh.-Cr. --- obra la sua boca --- Nostre Se-<n>yor—, e a 'questa *vou* la femna cridà dién: —Beneseta és la paraula de la tua boca!», *VidesR*, 4v1, 43v2. Sobre el tractament fonètic d'aquest mot i els